
125 ÉVE SZÜLETETT KÓSA GÖRGY

ZENESZERZŐ ZONGORAMŰVÉSZ
(Budapest, 1897. április 24. – Budapest, 1984. augusztus 16.)

I.

2022. április 24., vasárnap 19 óra
„LÉLEKTŐL LÉLEKIG”
Lemezbemutató hangverseny a
125 éve született Kósa György
emlékére

Közreműködik:

Korondi Anna – ének

Line Ildikó – hegedű

Bányai Miklós – brácsa

Kiss-Domonkos Judit – gordonka

Szalai András – cimbalom

Kósa Gábor – zongora

Korhecz Imola – Radnóti-díjas előadóművész

Három ballada (Román népköltés, Kiss Jenő fordítása)

Elégia hegedűre

Divertimento

Öt dal Szabó Lőrinc verseire

Az Óbudai Társaskör 1995 óta eddig 13 alkalommal adott helyszínt a *Házikoncertek Kósa György műveiből* című hangversenynek. Az est szervezői azt az egyedülálló életformát szeretnék tovább vinni, amelynek során Kósa György heti rendszerességgel rendezett házi muzsikálást barátoknak, ismerősöknek a saját otthonában, hosszú évtizedeken át. Ezeken az alkalmakon a kamarazene- és zongorairodalom gyöngyszemei mellett saját kompozícióit is bemutatta. A társasköri sorozat számtalan ősbemutatót és régen játszott darabot is tartalmazott. Áprilisban újabb szép alkalom következik el.

II. BIELICZKYNÉ BUZÁS ÉVA¹ EMLÉKEZZÜNK KÓSA GYÖRGY

Kósa György
(lfze.hu)

1905-től 1916-ig a Zeneakadémián tanult, ahol zeneszerzés-tanára Siklós Albert, Herzfeld Viktor és Kodály Zoltán, zongoratanára Bartók Béla és Dohnányi Ernő volt. Diplomája megszerzése után, 1916-ban a budapesti Operaház korrepetitora lett. 1917-től zongoraművészként hangversenyezett.

Kósa a klasszikus zene széles műfaji területein alkotott: kilenc szimfóniát, nyolc vonósnégyest, tizenkét operát, nyolc balettet, huszonöt oratóriumot és kantátát, három misét, számos kamara-, kórus- és szólóhangszeres művet stb. alkotott, de dalai is művészetének fontos vonulatát jelentik. (Internet)

Találkozásom Kósa György zeneszerzővel (1980. május 17.)

1979. szeptember 29-én a *Korunk zenéje* sorozat első hangversenyén a Mihály András által vezényelt Budapesti Kamaraegyüttes Csengery Adrienne szólójával bemutatta Kósa György *Halálfűga* című művét. Paul Celan német költő versére írott kantáta – egy haláltábor döbbenetes atmoszféráját fejezi ki. A kompozíció megrendítő előadása után Csengery Adrienne sietve ment –

¹ A szerző zenei szerkesztő, zenei író. Munkájának első megjelenése:
hajdútánc.hu – **Komolyzene, Irodalom, Kultúra**

szinte repült – a zeneszerző elé, és együtt jöttek a színpad közepére, hogy megköszönjék a közönség lelkes ünneplését. A 83 éves ősz hajú mester és a ragyogóan fiatal énekesnő, (a művek éltetője) – szimbóluma volt a jelennek és a jövőnek.

[Todesfuge \(kantáta\) \(6:25\)](#)

[Halálfuga - kantáta / Todesfuge - cantata - for soprano & chamber ensemble, on poem by Paul... \(6:27\)](#)

Csengery Adrienne
(info.bmc.hu)

Ebben az ünnepélyes pillanatban határoztam el, hogy személyes találkozót kérek Kósa Györgytől, hogy a „múltról” beszélhessünk.

B.É. A zeneszerző és felesége barátságosan fogadott az otthonukban. (A fotók is akkor készültek.)

Kósa György és Bieliczkyne Buzás Éva

A kérésem az volt, hogy beszéljen a Rádióval való kapcsolatáról. De Kósa György, aki csodagyerekként Bartók Béla, majd Dohnányi Ernő tanítványa volt, aki később világhírű előadóművészek zongorakísérőjeként bejárta a fél világot, aki talán a legtermékenyebb magyar zeneszerzőnk, színes egyéniség, szívesen emlékező, a feladott egy témát tovább variálta, megtoldotta – ajándékként – sok más kiegészítő gondolattal.

K.Gy. Én már 1916-tól kezdve rendszeresen komponáltam és gyakran felléptem, mint zongoraművész. A Rádió működése pedig csak 1925-ben kezdődött, a Rákóczi úton, egy lakásban. Kern Aurél, a Rádió első vezetője sürgönyt küldött nekem, és felszólított, hogy a Rádióban is játsszam el azt a Bach-műsort, amellyel abban az időben sokféle koncerteztem. Ez volt a legelső szereplésem a Rákóczi-úti Stúdióban. Emlékszem, Scherz Ede bácsi volt a bemondó.

Budapest VII., Rákóczi út 22.

Scherz Ede és Polgár Tibor

Bartók Béla *A csodálatos mandarin* című táncjátékát 1925-ben, mielőtt még bármikor, bárhol is bemutatták volna, a bécsi *Universal Kiadó* megjelentette négykezes zongorakivonat formájában. A budapesti Rádióban pedig Bartók velem játszotta el az *Üldözési jelenetet*, ebből a kottából. Ez volt tehát a legelső nyilvános megszólalása ennek a muzsikának. Nagyon nehéz volt megtanulni és eljátszani ezt a feldolgozást, mert a kezünk folyton összeütközött. Ha netalán Bartók mellé ütött valamit – ami nagyon ritkán fordult elő vele, mert rendkívül komolyan vett mindent – kétségbeesett azon, hogy ő képes volt egy hangot félre ütni. De ha velem történt ez meg, akkor atyai jóindulattal mosolygott hozzá. Ez a rádióadás kedves emlékem, a háború előtti időkből.

A felszabadulást követő időszakban már nemcsak zongoraművészként szerepeltem a Rádióban, hanem egyre gyakrabban megszólaltak a zeneműveim is. A kompozíciók egy kisebb részét a Rádió felkérésére komponáltam, másik részét nem rendelésre írtam ugyan, de a Rádió mutatta be elsőként. És vannak olyanok, amelyekről koncert-előadás után készült rádiófelvétel.

Ha a Rádió felkért valamilyen mű komponálására, akkor annak mindig szívesen tettem eleget. Ezek közül megemlítenék néhányat. 1955-ig sok dalomat és

néhány kisebb zongoradarabomat rögzítették. A *Kínai balett* szvit felvétele 1956-ban, az *V. vonósnégyesé* és a *III. zongoraszonátáé* 1957-ben, a *Zongoratrióé* 1953-ban készült. Az MRT énekkara részére 1966-ban írtam *A nap és a hold*, *A kakukk és a vadgalamb* című erdélyi népballadákat, valamint 1975-ben Pilinszky János verseire írt *Látomások* című kórusműveket.

Ha visszatekintek eddigi életművemre, néha magam is elcsodálkozom azon, hogy mennyit alkottam, pedig sok mindenről már meg is felejtkeztem. Műveimet csak körülbelül tudom felsorolni: írtam 12 operát (most készül a 13.) több száz dalt, oratóriumokat, kantátákat, kórusokat, a 9 szimfóniát, 8 vonósnégyest, valamint más zenekari- és kamaradarabokat.

Művészi elvem szerint megalkuvás nélkül mindig azt csináltam, aminek megvalósítását belső kényszernek éreztem. Az érvényesülés, a siker érdekében nem tettem lépéseket. Az elkészült kompozíciókat nem ajánlgattam fel a zenei intézményeknek. Ennek a hátránya persze az, hogy sok olyan művem van, amiről az a véleményem, hogy jól sikerült, mégis évekig (vagy még egyáltalán) nem mutatták be, kottáját nem jelentették meg. Ezért is gondolok különös hálával a Rádióra. Felbecsülhetetlen segítség az, amit a Rádió nyújt a zeneszerzőknek ahhoz, hogy műveik életre keljenek, felcsendüljenek és eljussanak a hallgatókhoz.

Mint minden alkotóművész, én is örömmel beszélek néhány kedves kompozíciómról, amelyeket a Rádió mutatott be, vagy amelyeket rendszeresen ma is műsorán tart.

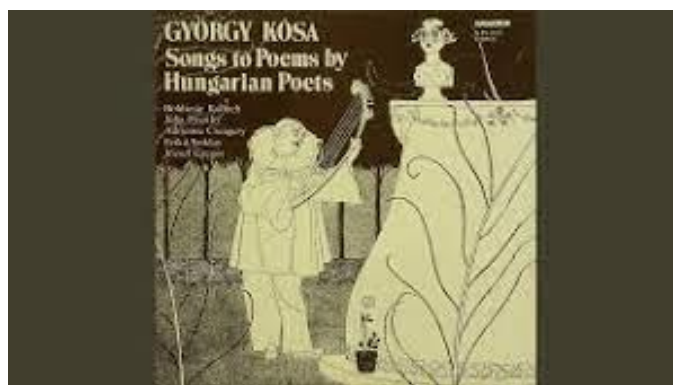
A *Tartuffe* című 3 felvonásos operámat 1951-ben írtam. Szövegét Moliere vígjátékából Jankovich Ferenc fordításának felhasználásával magam dolgoztam át, hogy megzenésíthető legyen. A rádiófelvétel előkészítésében aktívan részt vettem, mert megbíztak azzal is, hogy az énekeseknek betanítsam a szerepeket. Naponta bementem a Rádióba. A portán mindig megmondták, hogy hol van szabad terem és ott próbáltunk a művészekkel. Szívesen gondolok vissza arra, hogy milyen jó hangulatban folytak a próbák és az opera felvétele egyaránt. A szerepeket Tiszai Magda, Maleczky Oszkár, Lorenz Kornélia, Kassai János, Sándor Judit, Littasy György, Szabó Miklós, Kósa Stella és Fekete Pál énekelték. A Rádió szimfonikus zenekarát Polgár Tibor vezényelte. A bemutató 1952 tavaszán volt.

A „Tartuffe” szereplőiről Kiss Ferenc (a Rádiózenekar tagja) készített rajzokat

Mint már említettem, több mint 300 dalt komponáltam. A vers gyakran olyan erősen hat rám, hogy teljesen magaménak érzem. Meg történik, hogy az egész szöveget szóról-szóra megzenésítem, de ha a zene megkívánja, akkor rövidíték, változtatok is rajta, persze a költő intencióját, szándékát tiszteletben tartva. Aztán hozzáadok valamit a magam érzéseiből is, ami kiegészíti a költő mondanivalóját.

Az első dalfelvételek közül különösen emlékezetesek Csokonai *Még egyszer Lillához*, *Boldogság*, *Tartózkodó kérelem* és *A tavasz* című verseire írt és 1955-ben rögzített négy dal, melyeket Fellner Ferenc énekelt az én zongorakíséretemmel. (A fiatalok már nem emlékezhetnek Fellner Ferencre. Orvos volt és kulturált dalénekes. Barátságunk a fasizmus kegyetlen időszakában kezdődött, amikor gyakran előadtuk kamara oratóriumaimat az ő főszereplésével. Közéleti működésemmek egy tetőpontját jelentette, hogy abban a nehezen elviselhető világban zenémmel és hitvallásommal vigasztalást tudtam nyújtani mind az előadóknak, mind az ott levő közönségnek.)

[Négy Csokonai-dal: A boldogság](#) (2:07)

[Négy Csokonai-dal: A tavasz](#) (2:01)

[Tartózkodó kérelem](#) (2:08)

[Verses napló](#) (4:36)

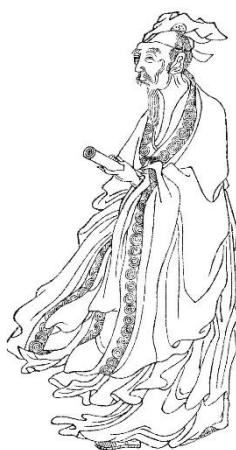
Fellner Ferenc lánya Andrea is örökölte szüleinek zenei tehetségét. Nagyon szépen énekelt például Babits Mihály verseire készült dalaimat az 1970-es rádiófelvételen. Sok más dalfelvételem közül megemlítem még a legutóbbit is. Nagy László versére írott *Szólítlak hatyú* című dalt 1979 őszén Polgár László énekelt el, én pedig orgonán kísértem.

Több művemet ihlették meg Po Csü-ji versei. Második feleségem, Kósa Stella fedezte fel a Rózsavölgyi-boltban a Weöres Sándor fordításában, szép kiadásban megjelenő Po Csü-ji kötetet. Hazahozta és mindketten nagy élvezettel olvastuk a gyönyörű költeményeket. Így kerültem én kapcsolatba Kínával. Mivel Stella remekül énekelt, írtam neki a versekből egy dalciklust. A Zeneművészek Szövetségében mutattuk be először, olyan sikerrel, hogy hamarosan megjelent a kottája, és a rádióval is megbeszéltük a felvétel időpontját. Sajnos, a feleségem akkorra már olyan beteg lett, hogy nem vállalhatta az előadást. (1955 januárban halt meg.) Jó barátaink, Sándor Judit és Rösler Endre énekelték felvételre 1955. április 9-én, amely azóta is gyakran hallható a Rádióban.

[Kínai dalok / Chinese Songs - for voice with piano accompaniment on poems by Po Chüi](#)
...(2:58)

[Kínai dalok / Chinese Songs - for voice with piano accompaniment on poems by Po Chüi](#)
- Tél... (4:29)

A Po Csü-ji versekből a II. sorozatot, kilenc kisebb dalt bariton hangra komponáltam. Ezt Feleki Rezső énekelte el a Rádióban, 1958-ban. A Kórus szvit Po Csü-ji verseire – vegyeskarra hárfa kísérettel készült. Az Udvardy László által vezetett Kamarakóruossal hangzott el először 1955-ben. Az *Ének az örök bánatról* című Po Csü-ji vers alapján Weöres Sándor biztatásával és segítségével egy egész estét betöltő balettet is írtam. A zenei részekből készített szvitet a Rádió szimfonikus zenekara Somogyi László vezényletével mutatta be 1956-ban.

Po Csü-ji (772-846 kínai költő 2800 verset írt)

Ezeknek a műveknek a kínai hangzása nem valami tanulmánynak az eredménye. Arra nem lettem volna képes, hogy a több ezeréves kínai kultúrát alaposan megismerjem, hanem a versek hatására ösztönösen ráéreztem a megfelelő zenei kifejezésre. Az egyik budapesti zenetudományi kongresszuson jelen volt Csao-Feng zenetörténész, a kínai zeneakadémia vezetője. Egy hangversenyen hallotta az én Po Csü-ji dalaimat. Kínai zenei szakértő lévén nagyon érdekelte, hogy egy európai zeneszerző hogyan írhat kínai zenét. Dicséretét, mint kedves emléket őrzöm. Azt mondta, hogy Puccini a *Pillangókisasszony* és a *Turandot* című operában olasz zenét írt egy kis helyi kolorittal színezve, de amit én csináltam, az igazi kínai muzsika.

A Rádió műsorában örömmel hallgattam a napokban három olyan szerzeményemet is, amelyek azokat az általam nagyon szeretett embereket idézik fel, akikért ezek a művek megszülettek. A *Vonóstriót* 2 hegedűre és mélyhegedűre írtam 1946-ban. Első feleségemet és lányomat a nyilasok kivégezték. Tragikus sorsuk emlékére készült ez a trió. Olyan, mintha velük

beszélgetnék. Molnár Ágnes, Kemény Endre és Mauthner Anna nagyon szépen szólaltatják meg az 1956-os rádiófelvételen.

Megemlékezés – Winter Mihály emlékére című brácsa szólódarabot – melynek rádiófelvétele 1977-ben volt – Lukács Pálnak ajánlottam. (Fiatalon elhunyt orvos barátomra gondoltam komponáláskor.) A *Divertimento* című cimbalom szólót Rácz Aladárnak írtam. Az ő karakterét akartam kifejezni, ahogyan őt megismertem és megszerettem. Hangszalagra 1971-ben, a tehetséges Farkas Gyöngyi játszotta.

[Bikasirató: I. Lento](#) (9:25)

[Bikasirató: III. Maestoso](#) (7:21)

Befejezésül még a Devecseri Gábor *Bikasirató* című verse alapján készült kantátámról beszélnek, amely 1976-ban a Rádióban hangzott el először. Devecseri versének mottója egy humánus ötlet: „a torreadort valamikor mégis / megkérdezték, akar-e küzdeni, /de a bikát nem kérdezte meg senki.”

Devecseri Gábor (1917-1971)

Az én művem nem követi a verset – mert zenei szempontból nagyon hosszú lenne – hanem csak azokat a sorokat zenésítettem meg, amelyek legjobban kifejezik az én koncepciómat. A három tételes kantátát tenor szólóra, kórusra és zenekarra írtam.

A legszuggesztívebb gondolatokat a szólista tolmácsolja. A különböző hangulatok víziószerűen követik egymást. Különleges, nagy élményem volt a *Bikasírató* rádiófelvétele. Nemcsak Lehel György, aki vezényelt, Palcsó Sándor, aki a szólót énekelte, hanem az egész énekkar és zenekar – vagy 150-200 ember – hallatlan lelkesedéssel, meggyőződéssel dolgozott. Éreztem, hogy mindnyájan örömmel vettek részt a mű megszólaltatásában. A felvétel kitűnően sikerült. Az *Új magyar zene a Rádióban* elnevezésű seregszemplén a kritikusok 1976. évi díját kaptam érte.

Legújabb művem a *Stabat Mater* – kórusra és elektronikára. Kiélhettem benne kísérletező kedvemet és kipróbálhattam, hogy a zeneszerzők számára milyen lehetőségeket nyújt a legújabb technikai megoldás. Ez lesz a következő rádiófelvételem, amelyet nagyon kíváncsian várok.

Az utóbbi időben komoly kritikusok, zenei szaktekintélyek, mint például Kroó György, Feuer Mária, Kárpáti János – akik legjobban megértették zeneszerzői munkám lényegét – olyan véleményt írtak, vagy mondtak rólam, amelynél szebbet-jobbat nem is lehet kívánni. Nagyon jól esik ez az elismerés.

B.É. Búcsúzásul Kósa György meghívott a másnapi házi muzsikálásra.

Kósa György és fia, Gábor
(V. Reismann Marian felvétele)

Házi koncertek

A lakás zsúfolásig megtelt ezen a vasárnap délutánon barátokkal, tisztelőkkel, azokkal, akik szívesen vesznek rész Kósa György muzsika-varázslatában. Couperin, Rameau művek csendültek fel zongoráján. Felemelő perceket szerzett egy Vivaldi versenymű Bach átíratának előadásával. Egy órányi derű, béke teremtmődött meg a hallgatók lelkében. A zongora mellé odaképzelttem a hajdani híres művész partnereket: Hubay Jenőt, Vecsey Ferencet, Szigeti Józsefet ... A közelben egy nagy énekesnő fényképe látható, de úgy éreztem, hogy a szelleme is jelen volt Basilides Máriának. A házi koncert befejezése után Kósa György mosolygó arccal, csillogó tekintettel hívott magához.

– No látja, ilyen a mi házi koncertünk. Így van ez már ötven év óta! Aki egyszer bekapcsolódik a társaságunkba, többé nem marad el. Kedves Éva, maga is jöjjön el ezután is!

Igen! Még sok éven keresztül szeretném – szeretnénk – hallani, látni Kósa Györgyöt a zeneszerzőt és zongoraművészt.

Az elhangzott szöveg nagy része idézetként bekerült a szerző Rádiófónia c. sorozatába.

Részletek a szerző RÁDIÓFÓNIA c. sorozatából Kósa György zongoraestje (1930)

1930.április 9-én Kósa György zongoraestjét közvetítette a Rádió. Bach és Beethoven művei után saját kompozícióiból is zongorázott. A *Hat darab* cím szerint a következő: *Egyedül*, *Akasztófahumor*, *Kétkedő imádság*, *Félénk vágy*, *Csak azért is* és *Reménytelenség*.

A fiatal Kósa György abban a szerencsében részesült, hogy tanulhatott Bartók Bélától és Dohnányi Ernőtől is. Pándi Marianne így írt erről: „Kósa György a muzsikálásra korán rákapott és már, mint kisgyermek magára vonta környezete figyelmét zongora rögtönzéseivel. Zenetanárnője hamarosan elvitte Bartókhoz. Kósa György visszaemlékezése szerint tíz éves korában 1907 körül történhetett a nagy bemutatkozás, és ezzel el is dőlt zenei pályájának kérdése. Bartók készséggel fogadta tanítványául és nemcsak zongorára tanítja, hanem első szerzeményeit is átnézi. Ez a tanulás egy esztendeig tart, akkor Bartók tanácsára a Zeneakadémia gyakorló osztályába iratkozik Kósa, de mestere továbbra is rendszeresen foglalkozik vele. Ezért a tanításért, akárcsak az előzőért, Bartók soha semmiféle díjazást nem fogad el.

1915-ben, amikor Kósa negyedik akadémista, költözik vissza Budapestre Dohnányi Ernő, a világhírű zongoraművész és divatos zeneszerző. Dohnányi megjelenése nemcsak a magyar zenei életben jelent szenzációt, hanem nagy hatást kelt a muzsikás növendékek körében is. A pódium meghódításának titkait ebben az időben, úgy tűnik, senkitől sem sajátíthatják el olyan mértékben, mint éppen tőle. Ezt maga Bartók is tudja, és amikor a negyedik akadémiai osztály befejeztével azt javasolja Kósának, a továbbiakban legyen Dohnányi növendéke, tanácsa a tanítvány félénk és titokban dédelgetett óhajával találkozik.”

Kósa György: *Árva Józsi három csodája* c. mesejátéka az Operaházban (1930)

1933. március 2-án az Operaházban mutatták be Kósa György *Árva Józsi három csodája* c. mesejátékát, amelyet Márkus László és Mohácsi Jenő szövegére komponált.

Kósa György a Zeneakadémián a legnagyobb mesterek: Bartók, Dohnányi és Kodály tanítványa volt. Tanulmányai befejeztével rövid ideig a budapesti Operaháznál működött, majd Tripoliszban volt karnagy. 1927-től kezdve a Zeneakadémia zongoratanára. Első színpadi műve, a *Laterna Magica* a Városi Színházban került bemutatásra, ezt követte *A király palástja* c. meseopera és 1933-ban az *Árva Józsi három csodája*. A *Rádióélet* műsorajánlatában többek között ez olvasható: „Ez a mesejáték átmeneti forma a pantomim és az opera között. A cselekmény maga pantomim, de szerepel három favágó, akik kommentálják a cselekményt, mint a régi görög drámákban. A színpad mögött női és gyermekkórus is szerepel. A zene stílusát a szövegekönvből eredő népies és tündérmotívumok szabták meg.”

Jemnitz Sándor kritikus ezt írta Kósa zenéjéről: „Kósa György a székely népmesét népies ízű dallamokkal támasztja alá. Kitűnően hangszerelt és mindvégig színesen szóló muzsikájával ismét Bartók Béla és Kodály Zoltán hű követőjének vallja magát, aki nem vág elébe mestereinek, hanem tisztelettudóan bevarja fejlődésük újabb fejleményeit. Műformája érdekes, mert a némajáték mozzanatainak kellő megértésére három énekszólammal tájékoztatja a közönséget.

A három mély szólam szép egybehangolásával Maleczky Oszkár, Kálmán Oszkár és Koréh Endre jeleskednek. A fülemile koloratúráit Szabó Lujza énekli.

Kósa György *Mese-szvitjének* bemutatója (1934)

1934. január 29-én a Budapesti Filharmóniai Társaság zenekarának hangversenyén különleges, ünnepi hangulat uralkodott. Dohnányi Ernő elnökműködésével a zenekar sorozatban játszotta el Beethoven összes szimfóniáját. Ezen a hangversenyen a *VII. szimfónia* került sorra. Ezután Wilhelm Backhaus, a kiváló német zongoraművész játszotta Brahms: *B-dúr zongoraversenyét*, nagy sikerrel. A műsorban végül helyet kapott egy magyar zenekari újdonság is: Kósa György *Mese-szvitje*.

A *Rádióélet* műsorajánlatában ez olvasható: „Kósa György a fiatal zeneszerzőgárda kiemelkedő tagja. A Zeneművészeti Főiskolán Bartók, Kodály és Dohnányi növendéke volt. Tanulmányai befejezése után korrepetitor az Operaházban, majd karmester Tripoliszban, s most a Főiskolán tanár. Az újabb zene híve, de nem szélsőségesen, nem minden áron különlegességeket kereső.

A most először elhangzó *Mese-szvitje* három Andersen mese hangulatának zenei visszatükröződése akar lenni. Nem kimondott programzene, csupán három különböző színű zenekép. Az első címe: *Kanásztánc*, a másodiké: *A piros cipő*, s a befejező részé: *A rendíthetetlen ólomkatona*.”

Kósa György *Tartuffe* c. operája a Rádióban (1952)

1952. május 15-én a Rádióban bemutatták Kósa György *Tartuffe* c. operáját. Kitűnő művészek: Szabó Miklós, Maleczky Oszkár, Kósáné Ferch Stella, Sándor Judit, Tiszai Magda, valamint a Rádiózenekar Polgár Tibor vezényletével, teljes odaadással, lelkesedéssel álltak az új mű szolgálatába. Az opera rádió-bemutatóját nagy várakozás előzte meg. A Molière vígjáték megzenésítése azonban nem érte el a kívánt hatást. Erről szólt Péterfi István kritikája: „Kultúrforradalmunknak az opera-műfaj – széles tömegekre gyakorolt erős hatásával – egyik igen jelentős tényezője. De új magyar opera, sajnos, nehezen születik és az új termésnek is még többnyire fanyar a gyümölcse. A Rádió tudja hivatását és kötelességét, hiszen példamutató tevékenységgel, áldozatkészséggel kezdeményezi, pártfogolja, terjeszti az új magyar alkotásokat, még akkor is, ha azok esetleg csak kísérleteknek

tekinthetők. Kósa György, a nagy tudású és gyakorlott zeneszerző, kényes feladatra vállalkozott Moliére vígjátékának megzenésítésével. Kétségtelen érdeme, hogy jól tagolt, világos énekbeszéddel, karakterizáló árnyalásokkal megtalálja a művészi megoldásokat a komikum, a moliérei szellem érzékeltetésére. De ami az opera dallamosságát illeti ... Az nem kétséges, hogy a hallgatóság túlnyomó többsége nem érzi elég melodikusnak ezt a muzsikát, nem érti teljesen ezt a zenei nyelvet. Így az számukra egysíkúvá, színtelenné, monotonná, huzamosabb hallgatása fárasztóvá válik.”

Kósa György: „*Kínai dalok Po Csü-ji verseire*” (1955)

1955.június 24-én szólalt meg először a Rádióban Kósa György „*Kínai dalok Po Csü-ji verseire*” c. dalciklusa, Sándor Judit és Rösler Endre előadásában. Ez a felvétel azóta is gyakran hallható a Rádió műsorában. Megható a zeneszerző feleségének kottába írt ajánlása: „E dalok sugalmazójának, felejthetetlen előadójának Stellának örök szeretettel.”

Kósa György: *Tizenkét Juhász Gyula-dal* (1964)

1964.április 11-én, a Költészet Napja alkalmával mutatták be a Rádióban Kósa György *Tizenkét Juhász Gyula-dal* c. kompozícióját Sziklai Erika és Szücs Lóránt előadásában. Kósa György gazdag életművének egyik legértékesebb részét képezik a dalok. E sajátos kifejezési forma művelésére széles körű irodalmi tájékozottsága tette alkalmassá. A világirodalom nagyjai, mint például Po Csü-ji, Villon, Aragon és Petrarca, a magyar költők közül pedig Csokonai, Pilinszky, Babits Mihály és mások versei ihlették alkotásra.

Kósa György: *Bikasírató* – kantáta (1976)

Feuer Mária így kezdte zenekritikáját: „Devecseri Gábor egyik (ha ugyan nem a) legszebb költeményét választotta kantátája tárgyául Kósa György. A hallgató első gondolata a csodálkozás: hogyan is nem jutott eszébe valakinek ezt a gyönyörű és zenébe kíváncsozó költői hitvallást megkomponálni? Az irodalmi érzékenységről ismert zeneszerző ezúttal is biztos érzékeléssel talált rá a nagy témára: a „bikapárti” művész humánus sugárzó mondanivalójára. S amilyen nemes anyagú a költemény, épp olyan sugárzó a zenébe öntése. A költemény

cselekményét és balladisztikus, érzelmi mondanivalóját színesen ábrázolja a zene és a tolmácsolás.”

A 85 éves Kósa György köszöntése (1982)

Kósa György 1982. április 24-én ünnepelte a 85. születésnapját. Ez alkalomból a Rádió Új Zenei Újság c. műsorában Albert István zenetörténész köszöntötte a mestert. Többek között ezt mondta: „1897. április 24. Zavarba ejtő dátum az évforduló naptárban: Kósa György 85 éves.

Még a múlt században született, de együtt nőtt fel az immár utolsó negyedében járó századdal, s együtt él vele ma is. Fiatalon és éltesen – mindig, mindenkor – alkotó egyéniség volt. Nagy fogékonyságot tanúsított a kor értékei iránt, de a bizonytalan kimenetelű stílus-divatokat gondosan kerülte, nem hagyta magát mulékony áramlatokkal sodortatni. Kósa György családjában, baráti körében több fájdalmasan korai és tragikus haláleset történt. Nem csoda, ha műveiben – különösen azokban, melyeket élete utolsó 15 évében alkotott – újra és újra felbukkan a halál motívuma. E témakörbe tartozik a Hajnal Anna verseire komponált dalciklusa is, amely a kritikusok díját nyerte. A *Bevezető*, *Homályban*, *Esti idill* és *Karsztvíz* című versek az ember – halálhoz fűződő viszonyát vizsgálják különböző nézőpontból. A rádió felvételén a dalokat Pászthy Júlia énekelte a zeneszerző zongorakíséretével.”

Kósa György zeneszerző búcsúztatása (1984)

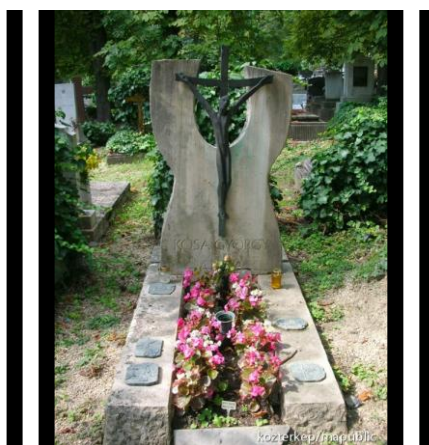
1984. augusztus 16-án vettünk búcsút Kósa Györgytől, a muzsikuskok doyenjétől. A 87 éves korában elhunyt zeneszerző szorgalmas és termékeny volt: több mint ezer művet alkotott, melyeknek egy része még bemutatásra vár. A lexikonban hasábokon keresztül sorolják színpadi kompozícióit, oratóriumait, miséit, szólóhangszerekre írott műveit, magyar költők verseire komponált dalait, nagy-zenekari és kamara-zenekari alkotásait.

Kósa György minden időben egyéniség tudott maradni. „Bach és Bartók – e két név égő fáklya a szívemben. Felgyújtják szellememet, képzeletemet” – mondotta egy önvallomásában. Követte őket, mint a szellemvilág útjain világító fáklyákat, de sohasem vált epigonjukká, senkinek szolgai utánzójává.

Sokak számára emlékezetes zongoraművészi tevékenysége – Mészáros Mihály szobrászművész is ezt idézte: „1949 őszén a főiskolások menzáján hallottunk arról, hogy Kósa György zongorázik vasárnaponként. Művész ifjancok számára jó délutáni programnak ígérkezett a Bach névvel fémjelzett koncert. Így felkerekedett az egész elsőéves szobrászosztály és betelepedtünk a Zeneakadémia kistermébe a *Wohltemperiertes Klavier* sorozatot hallgatni. A több vasárnapon át tartó műsor rendkívüli élményt jelentett számunkra.

A muzsika csodáján kívül az előadó arca, a rajta megjelenő szelídség és derű teljesen egy karakterű volt a zenével. Évtizedek múlva találkoztam újra Kósa Györggyel. Azonnal megfogalmazódott bennem egy portré készítése – a körülmények is szerencsésen alakultak a megvalósításhoz. Mindegyik modellülés azzal kezdődött, hogy a zongorán eljátszott egy darabot, ezzel közös nevezőre hozta hangulatunkat. Utána már teljes oldottságban folytathatót bármiről a beszélgetés, rendszerint kedves derűvel mesélte élete epizódjait.”

Pándi Marianne – egykori tanítványa – így kezdte búcsúzó sorait: „Amint élt, úgy halt meg: csendben, igyekezve minél kevesebb feltűnést, riadalmat kelteni, még szenvedésével sem zavarni, terhelni senkit. A 87 esztendő alatt, amit megélt, talán soha nem ejtett ki egy hangos szót. Nem perlekedett művészi igazáért, amikor mellőzték, nem dicsekedett, amikor elismerést kapott. Nem kérte számon zúgolódva a sorstól a reá mért megpróbáltatásokat és nem próbált ügyeskedve feltűnni a művészet zajos és látványos vásárán. Most attól búcsúzunk, aki mindenki másnál jobban értette, hogyan kell elhunyt szeretteit zenéjével elsiratni.”

Sírja a Farkasréti temető 24/2. parcellájában a 1-34 sírhelyen található. A mésző síremléken látható bronz feszületet és a kis domborműveket Mészáros Mihály szobrászművész készítette. A jeleneteket ábrázoló plakettekből eredetileg tíz darab volt, ebből mára csak öt látható sajnos a többi ellopták.

Emlékezés Kósa György születésének 90. évfordulójára (1987.04.24.)

Varga Bálint András (1941–2019) zenei újságíró: „Kósa György ma volna 90 éves. Mindössze három éve hunyt el, de alakja máris időtlenné lényegült. Csendesen, szinte észrevétlenül távozott, mint ahogy jelenléte is majdhogynem észrevétlen maradt zenei életünkben. Remete életformáját maga választotta. „Én nem szeretek fontos lenni” – mondta, és visszahúzódott minden világi hívságtól – hírnév, díjak, megrendelések, nagydobra vert bemutatók, mindez idegen volt tőle. Nagyon szerény volt, vagy túlon túl büszke? Talán nem vágyott másra, mint hogy szabad és független legyen, hogy azt komponálhasson, amihez éppen kedve tartotta. Ő persze soha nem azt mondta, hogy műveket alkot – ő darabokat csinált. És csinált, felmérhetetlenül nagy számban, operákat, dalokat, oratóriumokat, zenekari és kamaraműveket – minden műfajban otthonosan mozgott. Tíz évvel ezelőtt 1977. április 24-én műsorral köszöntötte a Rádió a 80 éves Kósa Györgyöt. Az akkor elhangzó beszélgetésünk, úgy érzem, képet ad emberi és művészi alakjáról. Megrendítő most újra meghallgatni ezt a poszthumusz üzenetet, hiszen lehetetlen nem elgondolkozni azon: vajon milyen sors vár Kósa György életművére?

És mi a sorsa a többi magyar zeneszerzőnek, akik az elmúlt évtizedekben távoztak az élő sorából? Járdányi, Viski, Dávid, Szabó, Tardos, Szervánszky, Maros, Horusitzky, Kadosa örökségével hogyan sáfárkodik az utókor? Jobban mondva, mi még nem is az utókor vagyunk, hanem kortársak. Felélesztjük-e majd valaha is tetszhalálukból a partitúrákat? Kósa György is elment és most, három évvel távozása után, kilencvenedik születésnapján, műsorral idézi emlékét a Rádió. Talán egyszer majd hangversenyen is megszólal a zenéje.”

100 éve született Kósa György (1997)

1997. április 24-én lett volna 100 esztendő Kósa György zeneszerző és zongoraművész. Az idősebbek még emlékezhetnek a zongoraművészre, aki Bach *Wohltemperiertes Klavier*-jét játszotta, vagy a híres házi koncertjein vigasztalta muzsikával barátait.

Mint komponista egyik meghatározó egyénisége volt a század első évtizedeiben kibontakozó modern magyar zeneművészetnek. Széles körű világirodalmi tájékozottság jellemzi alkotásait, kamara-oratóriumait, szimfóniáit, dalciklusait, zongoradarabjait. Nyolc operát komponált, amelyek közül a Moliére vígjátékából komponált *Tartuffe* bizonyult máig hatásosnak, maradandónak.

Az 1951-ben komponált operát már a következő évben bemutatta a Magyar Rádió Polgár Tibor vezényletével és kitűnő énekesekkel. Ennek 45-ik évfordulójára, valamint a zeneszerző születésének centenáriumaára a Bartók rádió ismét műsorra tűzte Kósa György operájának 1952-ben készült felvételét. 1997. április 10. és 13 között a Zeneművészeti Főiskola dalversenyt rendezett. Az alkalmat Kósa György születésének 100. évfordulója adta, de emelte jelentőségét a schuberti és brahmsi évforduló is. A verseny anyagának alapjául is Kósa-dalok szolgáltak (egy-egy dal mindegyik fordulóban), valamint felváltva egy-egy Schubert- és Brahms-dal, szabad választású dalok és kantáta- illetve oratóriumáriák. A versenyző énekesek között a legtöbb tapsot Meláth Andrea és Kovács Szilveszter kapta.

KÓSA GYÖRGY MŰVEINEK RÁDIÓS FELVÉTELEI

1952 Tartuffe – opera

1953. Kiscipőben (zongora)

1954 Táncszvit (szimf.)

1955 Boldogság (dal) + Dalciklus Szabó Lőrincz verseire + Kínai dalok
Kóruszvit Po-Csü-Ji verseire + Mégegyszer Lillához (dal)

Tartózkodó kérelem (dal + A tavasz (dal)

1956 Kínai balettzene (szimf.) + Vonóstrió

1957 Sirató (zenekari dal) + V. vonósnégyes + Zongoraszonáta

1958 Dalciklus Po-Csü-Ji verseire (II. sorozat)

1959 Csokonai kórus szvit + V. szimfónia (Természetöröm)

1961 Ballada és rondó – hegedűre és fúvószenekarra + VIII. szimfónia

1964 Dal (Juhász Gyula versére) + Emlék (Juhász Gyula) + Fejfámra
(Juhász Gyula)

Mese (Juhász Gyula) + A nyár (Juhász Gyula) + VI. vonósnégyes

1966 A kakukk és a vadgalamb (kórus)

1967 Notturmo (kamara) + Szonáta

1968 Gyermekbárat (dal)

1969 Miniatűrök (trió)

1970 Ádám kutyám (dal) + Dániel éneke (dal) + Emlékezés (dal)

Karácsonyi ének (dal) + Vasárnapi csendes eső (dal) + Verses napló (dal)

- 1971** Divertimento (cimbalom) + Három dal Arany János: Őszikék c. ciklusából
A magánossághoz (dal)
- 1973** Francia dalok Phaedrus mesék vegyes karra + Phaedrus mesék vegyeskarra
- 1974** Jutka-ballada
- 1975** Jutka – tizenkét zongoradarab + Látomások (4 kórusmű) + Mesemadár – hat kis zongoradarab
- 1976** Bikasírató – kantáta
- 1977** Három Andersen mese (hegedű, zongora) + Karinthy kantáta Megemlékezés – Winter Mihály emlékére (mélyhegedű)
- 1978** Emlékezés (dal) (2. felvétel!) + Verses napló (dal) (2. felvétel)
- 1979** A Dzsömbölik országa (dal) + Halálfúga (ének, kamaraegyüttes) + Szólítalak hattyú
- 1980** Gyermekdalok
- 1981** Homályban (dalciklus)
- 1982** Homályban (kamara) + Óra-ének (dal) + Miért (dal)
Kocsonya Mihály házassága – operakomédia
- 1983** Damján és Rémy-anyó (kórus)+ Esti dal (kórus)
Három kórusmű Hajnal Anna verseire + Mennyei színjáték (kórus)
- 1984** Balassi Bálint istenes éneke (kórus)

III.

Kósa György és Kósa Gábor szerzői estjei

1.

Országos Idegennyelvű Könyvtár és Zeneműtár – Rendezvényterem,
1056 Budapest, Molnár utca 11.
2018: V. 18.

<https://youtu.be/FkuFBm8q2sE> (1:24:24)

Közreműködnek:

Pólus László (cselló), Kósa Gábor (zongora, metallofon),
Olsvay Endre (szintetizátor) és a
Somogyi vonósnégyes (Somogyi Péter, Lendvai György, Tóth Balázs,
Pólus László)

Kósa György: Andante és vivace

Előadta: Pólus László - cselló, Kósa Gábor – zongora 0:27

Kósa György: Jutka-ballada

Előadta: Kósa Gábor – zongora 9:37

Kósa György: 6. vonósnégyes

Előadta: Somogyi vonósnégyes 21:11

Kósa Gábor: 7. szonáta a Kósa-hangrendszerben- ösbemutató
Előadta: Kósa Gábor – metallofon, Olsvay Endre – szintetizátor 44.33

Kósa Gábor: 2. vonósnégyes - ösbemutató
Előadta: Somogyi vonósnégyes 1:03:44

2.

Országos Idegennyelvű Könyvtár és Zeneműtár – Rendezvényterem,
1056 Budapest, Molnár utca 11.

2019: V. 13.

ÖRÖKSÉG II. Kósa György és Kósa Gábor szerzői estje (1:16:39)

Közreműködnek:

Somogyi Péter (hegedű), Varga Ferenc (brácsa), Bali János (furulyák),
Olsvay Endre (szintetizátor), Kósa Gábor (zongora, metallofon)

Kósa György: Négy hegedűdarab zongorakísérettel (1943)
(ea.: Somogyi Péter, Kósa Gábor)

Kósa György: Divertimento (1960)
(ea.: Kósa Gábor)

Kósa György: Miniatűrök (1964)
(ea.: Bali János, Varga Ferenc, Kósa Gábor)

- - - - -

Kósa Gábor: Hegedűdarab (1992)
(ea.: Somogyi Péter)

Kósa Gábor:

Darabok a Kósa-hangrendszerben (2017, ösbemutatók):

Fantázia (Hommage à Mendelssohn)

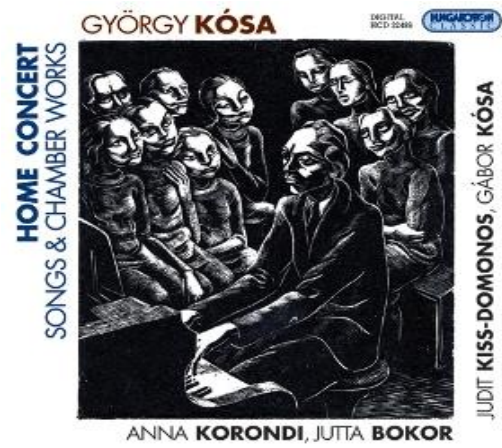
Kis mufurc

Keserű kenyér

Ámokséta

(ea.: Kósa Gábor, Olsvay Endre)

Kósa Gábor: FURulya-bráCSA duó (2008)
(ea.: Bali János, Varga Ferenc)

[Mocking \(Csúfalkodó\) : Bridal Song \(A menyasszony éneke\)](#) (2:02)